

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับอนุมัติเงินทุนวิจัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ปีงบประมาณ 2556
คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ.น.สพ.ดร. อลงกร อมรศิลป์ ภาควิชาสัตวแพทยสาธารณสุข คณะสัตว
แพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับงานด้านอนุ
ชีววิทยา รวมทั้งผู้ช่วยวิจัย เจ้าหน้าที่ภาควิชาสัตวแพทยสาธารณสุข คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในห้วงปฏิบัติการและจัดทำรายงานการวิจัย

มิถุนายน 2556

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

Project title Role of multidrug efflux pumps in antimicrobial resistance in
Acinetobacter baumannii

Name of Investigators Rungtip Chuanchuen
 Chanwit Tripuddharat

Year June 2013

Abstract

Role of multidrug efflux systems in antimicrobial resistance was studied in 121 *Acinetobacter baumannii* isolates from patients. The studies included antimicrobial susceptibility test, determination of distribution of multidrug efflux pumps using ATP and/or pmf, determination of expression of AdeABC, AdeIJK and AdeFGH, examination of the correlation between the AdeABC, AdeIJK and AdeFGH efflux pumps and antimicrobial resistance, and regulation of the three efflux systems. The results showed that multidrug-resistant *A. baumannii* are widely distributed among the patients admitted to the hospital. The multidrug efflux pumps using ATP and/or pmf as energy source play a role in antimicrobial resistance among these isolates. There is the simultaneous expression of many multidrug efflux pumps in the *A. baumannii* clinical isolates. The expression level of AdeABC, AdeFGH and AdeIJK was not well correlated to type and level of antimicrobial susceptibility. The regulation of AdeABC, AdeFGH and AdeIJK expression is complicated. The results indicate the need for judicious use of antimicrobials for treatment of patients

สารบัญ

	หน้าที่
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อภาษาไทย	ii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	iii
สารบัญ	iv
รายการตารางประกอบ	v
รายการภาพประกอบ	vi
รายการสัญลักษณ์	vii
บทนำ	1
วัตถุประสงค์	5
การสำรวจแนวความคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
วิธีดำเนินการวิจัย	8
ผลการวิจัย	16
วิจารณ์ผลของการวิจัย	28
ข้อสรุปผลการวิจัย	31
ประโยชน์ในการนำไปใช้	32
เอกสารอ้างอิง	33
ภาคผนวก	34
Outputs ที่ได้จากผลงานวิจัยครั้งนี้	36

รายการตารางประกอบ

	หน้าที่
ตารางที่ 1 ยาปฏิชีวนะที่ถูกขับออกส่งออกโดยระบบ AdeABC, AdeIJK และ AdeFGH ใน <i>A. baumannii</i>	4
ตารางที่ 2 ชนิดและความเข้มข้นของยาปฏิชีวนะและยามาเชื้อที่ใช้ในการวิจัย	9
ตารางที่ 3 Primer ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้	11
ตารางที่ 4 ค่าความไวรับต่ำสุดในการเจริญเติบโตของเชื้อต่อยาปฏิชีวนะ และสารต้านจุลชีพของเชื้อที่ได้จากการทดสอบ	18
ตารางที่ 5 รูปแบบการดื้อยาปฏิชีวนะ	19
ตารางที่ 6 ค่าความไวรับต่ำสุดในการเจริญเติบโตของเชื้อ อัตราการดื้อยา และ อัตราการลดลงของค่า MIC ลง 4 เท่า เมื่อใช้ efflux pump inhibitor ร่วมกับยาปฏิชีวนะและสารต้านจุลชีพชนิดต่างๆ	20
ตารางที่ 7 ระดับการแสดงออกของระบบ AdeB และการกลายพันธุ์ในยีน <i>adeR</i>	23
ตารางที่ 8 ระดับการแสดงออกของระบบ AdeB และการกลายพันธุ์ในยีน <i>adeS</i>	23
ตารางที่ 9 ระดับการแสดงออกของระบบ AdeG และการกลายพันธุ์ในยีน <i>adeL</i>	24
ตารางที่ 10 ระดับการแสดงออกของระบบ AdeJ และการกลายพันธุ์ในยีน <i>adeN</i>	24
ตารางที่ 11 ค่า MICs ของ <i>A. baumannii</i> ที่นำมาตรวจจะระดับการแสดงออกของระบบ AdeABC, AdeFGH และ AdeIJK (n=10)	25
ตารางที่ 12 Expression of the Ade systems and mutations in the corresponding regulatory regions in <i>A. baumannii</i> isolates (n=10)	26

รายการภาพประกอบ

		หน้าที่
รูปที่ 1	แบบจำลองแสดงโครงสร้างของระบบ AdeABC, AdeIJK และ AdeFGH ใน <i>A. baumannii</i>	3
รูปที่ 2	ชุดยีน (operon) ของระบบ multidrug efflux ใน <i>A. baumannii</i>	4
รูปที่ 3	A) ตำแหน่ง restriction sites ของชุดยีน <i>adeIJK</i> และ B) Plasmid map ของ pUC18 Δ (<i>adeIJK</i>)	14
รูปที่ 4	Plasmid map ของ A) pUC18 Δ (<i>adeIJK</i>)::Gm และ B) pEX18Ap Δ (<i>adeIJK</i>)::Gm	15
รูปที่ 5	DNA pattern สำหรับการยืนยันสายดีเอ็นเอ <i>baumannii</i> ด้วยเทคนิค ARDRA	16
รูปที่ 6	อัตราการติดเชื้อต่ออายุปฏิชีวนะของ <i>A. baumannii</i> แยกได้จากผู้ป่วย ($n = 100$)	17
รูปที่ 7	การแสดงออกของระบบ multidrug efflux system AdeABC, AdeFGH และ AdeIJK โดยทดสอบ transcription ของยีน <i>adeB</i> , <i>adeG</i> และ <i>adeJ</i> ตามลำดับ ด้วยวิธี RT-PCR	21
รูปที่ 8	แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของเชื้อที่มีการแสดงออกของระบบ AdeABC, AdeFGH และ AdeIJK ($n = 100$)	22

รายการสัญลักษณ์

A.	<i>Acinetobacter</i>
A _{540nm}	absorbance at 540 nm
A _{600nm}	absorbance at 600 nm
AMK	amikacin
AMP	ampicillin
ATM	azetronam
<i>bla</i>	β -lactamase encoding gene
bp	base pair(s)
CAR	carbenicillin
°C	degree(s) Celcius
CFP	ceftaxidime
CHP	chloramphenicol
CIP	ciprofloxacin
cm	centimeter(s)
Da	Dalton(s)
DNA	deoxyribonucleic acid(s)
dNTP	deoxyribonucleoside triphosphate(s)
<i>E.</i>	<i>Escherichia</i>
EDTA	ethylenediamine tetraacetic acid
EPI	efflux pump inhibitors
ERY	Erythromycin
GEN	gentamicin
h	hour(s)
kb	kilobase(s) or 1000 bp
kDa	kilodalton(s)
KAN	kanamycin
KEM	kanamycin
l	liter(s)
LB	Luria-Bertani medium
LBAp100	Luria-Bertani medium containing 100 μ g/ml ampicillin
Mb	megabasepairs

M	molar
mM	millimolar
MDR	multidrug resistance
mg	milligram(s)
MIC	minimal inhibitory concentrations
min	minute(s)
ml	milliliter(s)
NEO	neomycin
ng	nanogram(s)
nm	nanometer(s);
<i>P.</i>	<i>Pseudomonas</i>
PCR	polymerase chain reaction
PIP	piperacillin
r	resistance/resistant
RT	room temperature
s	sensitive/susceptible
sec	seconds
SPC	spectinomycin
STR	streptomycin
TET	tetracycline
TRI	trimethoprim
u	unit(s)
μ l	microliter
μ M	micromolar
μ g	microgram(s)
v/v	volume by volume
WT	wild-type